



Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

11 päivänä syyskuuta 2014*

Ennakkoratkaisupyyntö — Direktiivi 2001/29/EY — Tekijänoikeus ja lähioikeudet — Poikkeukset ja rajoitukset — Direktiivin 5 artiklan 3 kohdan n alakohta — Teosten ja muun suojatun aineiston käyttäminen tutkimusta tai yksityistä opiskelua varten — Kirja, joka on asetettu yksityisten saataviin tarkoitukseen varatuilla päätteillä yleisölle avoimessa kirjastossa — Käsite ”hankinta- tai lisensointiehtojen piiriin kuulumaton teos” — Kirjaston oikeus digitoida sen kokoelmiin kuuluva teos saattaakseen sen käyttäjien saataviin tarkoitukseen varattujen päätteiden avulla — Teoksen saattaminen saataviin tarkoitukseen varattujen sellaisten päätteiden avulla, jotka mahdollistavat sen tulostamisen paperille tai sen tallentamisen USB-muistitikulle

Asiassa C-117/13,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Bundesgerichtshof (Saksa) on esittänyt 20.9.2012 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 14.3.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Technische Universität Darmstadt

vastaan

Eugen Ulmer KG,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen sekä tuomarit M. Safjan, J. Malenovský, A. Prechal (esittelevä tuomari) ja K. Jürimäe,

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 26.2.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Technische Universität Darmstadt, edustajinaan Rechtsanwalt N. Rauer ja Rechtsanwalt D. Ettig,
- Eugen Ulmer KG, edustajinaan Rechtsanwalt U. Karpenstein ja Rechtsanwalt G. Schulze,
- Saksan hallitus, asiamiehinnään T. Henze, J. Kemper ja K. Petersen,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajinaan avvocato dello Stato S. Fiorentino ja avvocato dello Stato A. Collabolletta,
 - Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,
 - Suomen hallitus, asiamiehenään H. Leppo,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään F. Bulst ja J. Samnadda,
- kuultuaan julkisasiamiehen 5.6.2014 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10) 5 artiklan 3 kohdan n alakohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Technische Universität Darmstadt (jäljempänä TU Darmstadt) ja Eugen Ulmer KG (jäljempänä Ulmer) ja joka koskee sitä, että TU Darmstadt on saattanut yleisön saataviin kirjaston tiloissa tarkoitukseen varatuilla päätteillä kirjaston kokoelmiin kuuluvan kirjan, jonka kustannusoikeuksien haltija Ulmer on.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 2001/29 31, 34, 36, 40, 44, 45 ja 51 perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:
”(31) Eri oikeudenhaltijaryhmien välisten samoin kuin eri oikeudenhaltijaryhmien ja suojatun aineiston käyttäjien välisten oikeuksien ja etujen oikeudenmukainen tasapaino on turvattava. – –
– –
(34) Jäsenvaltioille olisi annettava mahdollisuus säätää tietyistä poikkeuksista ja rajoituksista, esimerkiksi käytöstä opetustarkoituksiin ja tieteellisiin tarkoituksiin, julkisten laitosten kuten kirjastojen ja arkistojen eduksi, uutisten välittämistä ja lainauksia varten, vammaisten käyttöön, yleistä turvallisuutta edistävään käyttöön sekä käyttöön hallinnollisissa ja oikeudellisissa menettelyissä.
– –
(36) Jäsenvaltiot voivat säätää sopivasta hyvityksestä oikeudenhaltijoille myös silloin, kun ne soveltavat sellaisia poikkeuksia tai rajoituksia koskevia valinnaisia säännöksiä, jotka eivät edellytä tällaista hyvitystä.
– –

(40) Jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksesta tai rajoituksesta tiettyjen yleishyödyllisten laitosten, kuten yleisölle avointen kirjastojen ja vastaavien laitosten sekä arkistojen eduksi. Tämä olisi kuitenkin rajoitettava tiettyihin kappaleen valmistamista koskevan oikeuden piiriin kuuluviin erityistapauksiin. – – Sen vuoksi olisi edistettävä erityisiä sopimuksia tai lisenssejä, joilla suositetaan tasapuolisesti tällaisia laitoksia ja niiden harjoittaman levityksen tavoitteita.

– –

(44) Tämän direktiivin mukaisia poikkeuksia ja rajoituksia olisi sovellettava kansainvälisten veloitteiden mukaisesti. Niitä ei saa soveltaa tavalla, joka haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja tai on ristiriidassa hänen teoksensa tai muun aineistonsa tavanomaisen hyödyntämisen kanssa. – –

(45) Jäljempänä 5 artiklan 2, 3 ja 4 kohdassa tarkoitettut poikkeukset ja rajoitukset eivät kuitenkaan saisi estää sellaisten sopimussuhteiden määrittelyä, joiden tarkoituksena on taata sopiva hyvitys oikeuden haltijoille, jos tämä sallitaan kansallisessa lainsäädännössä.

– –

(51) – – Jäsenvaltioiden olisi edistettävä oikeudenhaltijoiden toteuttamia vapaaehtoisia toimenpiteitä, kuten oikeudenhaltijoiden ja muiden asianomaisten osapuolten välisten sopimusten tekoa ja täytäntöönpanoa, jotta voitaisiin saavuttaa tiettyjen kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen poikkeusten ja rajoitusten tavoitteet tämän direktiivin mukaisesti. – –”

4 Direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Kappaleen valmistamista koskeva oikeus”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että yksinoikeus sallia tai kieltää suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa kokonaan tai osittain tapahtuva kappaleen valmistaminen on:

a) tekijöillä teostensa osalta;

– –”

5 Direktiivin 3 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeus välittää yleisölle teoksia ja oikeus saattaa muu aineisto yleisön saataviin”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.”

6 Saman direktiivin 5 artiklan, jonka otsikko on ”Poikkeukset ja rajoitukset”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksista tai rajoituksista 2 artiklassa säädettyyn kappaleen valmistamista koskevaan oikeuteen seuraavissa tapauksissa:

a) kun kyseessä ovat paperilla tai samankaltaisella alustalla olevat kappaleet, jotka on tehty käyttämällä mitä tahansa valokuvaustekniikkaa tai muuta menetelmää, jolla on samanlaiset vaikutukset, lukuun ottamatta nuottilehtien kopioita ja edellyttäen, että oikeudenhaltijat saavat sopivan hyvityksen;

- b) kun kyseessä ovat luonnollisten henkilöiden mille tahansa välineelle valmistamat kappaleet, jotka on tehty yksityiseen käyttöön ja joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen, edellyttäen, että oikeudenhaltijat saavat sopivan hyvityksen, jonka osalta otetaan huomioon 6 artiklassa tarkoitettujen teknisten toimenpiteiden soveltaminen kyseiseen teokseen tai aineistoon taikka niiden soveltamatta jättäminen;
- c) kun kyseessä on välitöntä tai välillistä taloudellista tai kaupallista etua tavoittelemattomien yleisölle avointen kirjastojen, oppilaitosten tai museoiden taikka välitöntä tai välillistä taloudellista tai kaupallista etua tavoittelemattomien arkistojen suorittama tarkoin määritelty kappaleen valmistaminen;

--”

- 7 Direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksista tai rajoituksista 2 ja 3 artiklassa säädettyihin oikeuksiin seuraavissa tapauksissa:

--

- n) 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettujen laitosten kokoelmiin sisältyvien hankinta- tai lisensointiehtojen piiriin kuulumattomien teosten ja muun aineiston näiden laitosten tiloissa tarkoitukseen varatuilla päätteillä tapahtuva välittäminen yleisöön kuuluville henkilöille tai saattaminen heidän saataviinsa tutkimusta tai yksityistä opiskelua varten;

--”

- 8 Direktiivin 5 artiklan 5 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämän artiklan 1, 2, 3 ja 4 kohdan mukaisia poikkeuksia ja rajoituksia sovelletaan vain tietyissä erityistapauksissa, jotka eivät ole ristiriidassa teoksen tai muun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja.”

Saksan oikeus

- 9 Tekijänoikeuksista ja sen lähioikeuksista 9.9.1965 annetun lain (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz); BGBl. I, s. 1273; jäljempänä UrhG) 52b §:ssä, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikkojen tapahtumahetkeen, säädetään seuraavaa:

”Kappaleiden valmistaminen teoksista julkisten kirjastojen, museoiden ja arkistojen sähköisissä lukupaikoissa

Yleisölle avointen ja välitöntä tai välillistä taloudellista tai kaupallista etua tavoittelemattomien kirjastojen, museoiden tai arkistojen teoskannasta peräisin olevien julkaistujen teosten saataviin saattaminen yksinomaan asianomaisen laitoksen tiloissa tähän tarkoitukseen erikseen varatuilla sähköisillä lukupaikoilla tutkimusta tai yksityistä opiskelua varten on sallittua, jos se ei ole minkään sopimusjärjestelyn vastaista. Sähköisissä lukupaikoissa samanaikaisesti saatavilla olevien teoksen kappaleiden lukumäärä ei saa lähtökohtaisesti ylittää laitoksen teoskantaan sisältyvää kappalemäärää. Saataviin saattamisesta on maksettava asianmukainen korvaus. Ainoastaan yhteisvalvontayhteisö voi vaatia tällaista korvausta.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 10 TU Darmstadt pitää alueellista ja yliopistollista kirjastoa, johon se on järjestänyt sähköisiä lukupaikkoja, joissa yleisö voi tutustua kirjaston teoskantaan kuuluviin teoksiin.
- 11 Näihin teoksiin on vuoden 2009 tammikuusta tai helmikuusta alkaen kuulunut Winfried Schulzen oppikirja nimeltä "Einführung in die neuere Geschichte" (jäljempänä riidanalainen oppikirja), jonka julkaisija on tieteellinen kustannusyhtiö Ulmer, jonka kotipaikka on Stuttgartissa (Saksa).
- 12 TU Darmstadt ei hyväksynyt Ulmerin 29.1.2009 tekemää tarjousta hankkia ja käyttää sähköisten kirjojen muodossa sen kustantamia oppikirjoja, joihin riidanalainen oppikirja kuuluu.
- 13 TU Darmstadt digitoi tämän oppikirjan saattaakseen sen käyttäjien saataviin sen kirjastoon järjestetyille sähköisille lukupaikoille. Näillä lukupaikoilla ei ollut mahdollisuutta avata samanaikaisesti useampia teoksen kappaleita kuin tällä kirjastolla oli teoskannassaan. Lukupaikkojen käyttäjät voivat tulostaa teoksen kokonaan tai osittain paperille taikka tallentaa sen USB-muistitikulle ja viedä sen kyseisessä muodossa kirjaston ulkopuolelle.
- 14 Ulmer saattoi asian käsiteltäväksi Landgericht Frankfurt am Mainiin (Frankfurt am Mainin alueellinen tuomioistuin), joka katsoi 6.3.2011 antamassaan tuomiossa, että UrhG:n 52b §:n soveltamatta jättäminen edellyttää, että oikeudenhaltijan ja laitoksen välillä on ensin tehty sopimus teoksen digitaalisesta käytöstä. Kyseinen tuomioistuin hylkäsi lisäksi Ulmerin vaatimuksen, jonka mukaan TU Darmstadtille on asetettava kielto digitoida riidanalaista oppikirjaa tai teettää sen digitointi ulkopuolisilla. Tuomioistuin kuitenkin hyväksyi yhtiön vaatimuksen, jonka mukaan on kiellettävä, että TU Darmstadtin kirjaston käyttäjät voivat tulostaa teoksen ja/tai tallentaa sen USB-muistitikulle kirjastoon järjestetyissä sähköisissä lukupaikoissa ja/tai viedä tällaiset kappaleet mukanaan kirjaston ulkopuolelle.
- 15 TU Darmstadt teki asiassa suoran Revision-valituksen Bundesgerichtshofiin (liittovaltion ylin tuomioistuin), joka katsoo, että ensimmäiseksi asiassa nousee esille kysymys siitä, kuuluvatko teokset ja muu suojattu aineisto direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdassa tarkoitettulla tavalla "hankinta- tai lisensointiehtojen piiriin" silloin, kun oikeudenhaltija tarjoaa kyseisessä säännöksessä mainituille laitoksille teoksen käyttöä koskevien lisenssisopimusten tekemistä kohtuullisin ehdoin, vai onko tätä säännöstä tulkittava toisella tavalla eli siten, että siinä tarkoitetaan vain tapauksia, joissa asianomainen oikeudenhaltija ja laitos ovat tehneet tältä osin sopimuksen.
- 16 Kyseinen tuomioistuin katsoo, että – toisin kuin tämän säännöksen saksankielinen versio – sen englannin- ja ranskankieliset versiot saattavat olla ensimmäisen tulkinnan mukaiset. Ensimmäistä tulkintaa saattavat tukea myös direktiivin 2001/29 systematiikka tai tavoite. Jos taas vain sopimuksen tekeminen mahdollistaisi mainitun säännöksen soveltamisen poissulkemisen, asianomainen laitos voisi halutessaan hylätä oikeudenhaltijan kohtuullisen tarjouksen, jotta siihen sovellettaisiin kyseessä olevaa rajoitusta, mikä kyseisen tuomioistuimen mukaan merkitsee myös, että tämä oikeudenhaltija menettäisi kohtuullisen korvauksen, jonka saaminen on kuitenkin yksi tämän direktiivin tavoitteista.
- 17 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii sitä, onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdan tulkittava siten, että sen nojalla jäsenvaltiot saavat myöntää tässä säännöksessä mainituille laitoksille oikeuden digitoida niiden kokoelmiin sisältyvät teokset siltä osin kuin teosten yleisölle välittäminen tai yleisön saataviin saattaminen edellyttää tällaista kappaleen valmistamista. Kansallinen tuomioistuin katsoo, että jäsenvaltioilla olisi oltava liitännäinen toimivalta, jotta ne voisivat päättää tämän direktiivin 2 artiklassa tarkoitettua kappaleen valmistamista koskevaa oikeutta koskevasta poikkeuksesta tai tämän oikeuden rajoittamisesta, koska direktiivin 5 artiklan 3 kohdan n alakohdan tehokasta vaikutusta ei muuten voida sen mukaan taata. Kansallisen tuomioistuimen mukaan tämä toimivalta voidaan kuitenkin johtaa direktiivin 5 artiklan 2 kohdan c alakohdasta.

- 18 Kolmanneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että pääasiassa nousee esille kysymys siitä, onko jäsenvaltioilla direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdan mukaisesti mahdollisuus säätää rajoitusjärjestelmästä, jonka puitteissa tässä säännöksessä tarkoitettujen laitosten käyttäjä voi tulostaa kokonaan tai osittain paperille tai tallentaa USB-muistitikulle teoksen, joka on välitetty yleisölle tai saatettu yleisön saataviin asianomaisen laitoksen päätteellä.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo tältä osin aluksi, että vaikka direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdassa säädetty rajoitus ei lähtökohtaisesti kata näitä tulosteita tai tallenteita, ne voitaisiin kuitenkin sallia jatkona sille, että asianomainen laitos välittää teoksen tai saattaa sen saataviin, toisen rajoituksen nojalla eli erityisesti tämän direktiivin 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetyn ”yksityiskopiointia” koskevan poikkeuksen nojalla.
- 20 Seuraavaksi kyseisen tuomioistuimen mukaan direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdan tavoite, joka on sallia kirjaston kaltaisen laitoksen päätteiden avulla yleisölle välitettyjen tai yleisön saataviin saatettujen tekstien tehokas käyttäminen tutkimusta tai yksityisiä opintoja varten, tukisi tämän säännöksen sellaista tulkintaa, jonka mukaan teoksen tulostaminen paperille päätteeltä olisi sallittava, kun taas tallentamista USB-muistitikulle ei tulisi sallia.
- 21 Lopuksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdan tällaisella tulkinnalla voitaisiin myös varmistaa, että tässä säännöksessä säädetyn rajoituksen laajuus on mainitun direktiivin 5 artiklan 5 kohdassa säädettyjen kolmen edellytyksen mukainen. Teoksen tallentaminen USB-muistitikulle on sen mukaan nimittäin enemmän ristiriidassa tämän teoksen tekijälle kuuluvien oikeuksien kanssa kuin sen tulostaminen paperille.
- 22 Tässä tilanteessa Bundesgerichtshof päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Kuuluuko teos direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdassa tarkoitettulla tavalla hankinta- tai lisensointiehtojen piiriin, jos oikeudenhaltija tarjoaa kyseisessä säännöksessä mainituille laitoksille teoksen käyttöä koskevien lisenssisopimusten tekemistä kohtuullisin ehdoin?
- 2) Oikeuttaako direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohta jäsenvaltiot myöntämään laitoksille oikeuden digitoida niiden kokoelmiin sisältyviä teoksia, jos tämä on välttämätöntä kyseisen teoksen saattamiseksi yleisön saataviin päätteellä?
- 3) Saavatko jäsenvaltioiden direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdan perusteella säätämät oikeudet ulottua niin pitkälle, että päätteen käyttäjä voi tulostaa paperille yleisön saataviin päätteellä saatettuja teoksia tai tallentaa ne USB-muistitikulle?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 23 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään, sovelletaanko teokseen direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdassa tarkoitettuja ”hankinta- tai lisensointiehtoja”, kun oikeudenhaltija on ehdottanut yleisölle avoimen kirjaston kaltaiselle laitokselle, johon tässä säännöksessä viitataan, tämän teoksen lisenssi- tai käyttö sopimuksen tekemistä kohtuullisin ehdoin.

- 24 Kaikki kirjallisia huomautuksia esittäneet asianosaiset Ulmeria lukuun ottamatta ehdottavat, että tähän kysymykseen vastataan kieltävästi, ja ne kannattavat tulkintaa, jonka mukaan direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdassa oleva hankinta- tai lisensointiehtojen käsite on ymmärrettävä siten, että asianomaisen oikeudenhaltijan ja laitoksen on tehtävä teosta koskeva lisenssi- tai käyttösopimus, jossa täsmennetään ehdot, joiden mukaisesti laitos voi teosta käyttää.
- 25 Ulmer väittää, että jo se seikka, että oikeudenhaltija ehdottaa yleisölle avoimelle kirjastolle lisenssi- tai käyttösopimuksen tekemistä, riittää sulkemaan pois direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdan soveltamisen, kunhan tämän ehdotus on ”kohtuullinen”.
- 26 Tältä osin direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdan kieliversioiden, muun muassa englannin-, ranskan-, saksan- ja espanjankielisten versioiden, joissa käytetään sanoja ”terms”, ”conditions”, ”Regelung” ja ”condiciones”, vertailusta käy ensinnäkin ilmi, että unionin lainsäätävä käytti tämän säännöksen sanamuodossa käsitteitä ”ehdot” tai ”säännökset”, joissa viitataan tosiasiallisesti sovittuihin sopimuslausekkeisiin eikä pelkkiin sopimusta koskeviin tarjouksiin.
- 27 Seuraavaksi on muistutettava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohtaan perustuvalla rajoituksella pyritään edistämään yleistä etua, joka liittyy tutkimuksen ja yksityisen opiskelun edistämiseen tiedon levittämisen avulla, joka lisäksi on yleisölle avoimien kirjastojen kaltaisten laitosten perustehtävä.
- 28 Ulmerin ehdottama tulkinta kuitenkin merkitsee, että oikeudenhaltija voisi yksipuolisesti ja pääosin mielivaltaisesti evätä asianomaiselta laitokselta oikeuden tämän rajoituksen soveltamiseen ja estää täten sen perustehtävän toteutumisen ja kyseisen yleisen edun edistämisen.
- 29 Lisäksi direktiivin 2001/29 johdanto-osan 40 perustelukappaleessa todetaan, että olisi edistettävä erityisiä sopimuksia tai lisensoijia, joilla suositetaan tasapuolisesti tällaisia laitoksia ja niiden harjoittaman levityksen tavoitteita.
- 30 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 21 ja 22 kohdassa, direktiivin 2001/29 johdanto-osan 45 ja 51 perustelukappaleessa vahvistetaan, direktiivin saksankielinen versio mukaan lukien, että muun muassa direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdassa lueteltuja poikkeuksia ja rajoituksia koskevassa asiayhteydessä viitataan tosiasiallisiin sopimussuhteisiin sekä tosiasiallisten sopimusten tekemiseen ja täytäntöönpanoon eikä pelkkiin sopimuksia tai lisensoijia koskeviin tarjouksiin.
- 31 Lisäksi Ulmerin ehdottama tulkinta on vaikeasti sovittavissa yhteen direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdan sen tavoitteen kanssa, jolla pyritään säilyttämään yhtäältä oikeudenhaltijoiden oikeuksien ja etujen sekä toisaalta suojattujen teosten käyttäjien, jotka haluavat välittää teokset yleisölle siihen kuuluvien henkilöiden suorittamaa tutkimusta tai yksityistä opiskelua varten, oikeuksien ja etujen välinen oikeudenmukainen tasapaino.
- 32 Lisäksi on huomattava, että jos jo lisenssi- tai käyttösopimuksen tekemistä koskeva ehdotus riittäisi sulkemaan pois direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdan soveltamisen, tällainen tulkinta olisi omiaan tekemään suurelta osin tyhjäksi tässä säännöksessä säädetyn rajoituksen sisällön tai tehokkaan vaikutuksen, koska jos päädyttäisiin tällaiseen tulkintaan, tätä rajoitusta sovellettaisiin, kuten Ulmer katsoo, vain sellaisiin yhä harvinaisempiin teoksiin, joita varten markkinoilla ei vielä ole tarjolla sähköistä versiota erityisesti sähköisen kirjan muodossa.
- 33 Lopuksi tulkintaa, jonka mukaan kyseessä on oltava tosiasiallisesti sovitut sopimusehdot, ei myöskään voida sivuuttaa, toisin kuin Ulmer väittää, sillä perusteella, että tulkinta on ristiriidassa direktiivin 2001/29 5 artiklan 5 kohdassa säädettyjen kolmen edellytyksen kanssa.

- 34 Tältä osin riittää, kun todetaan, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdassa säädettyyn rajoitukseen liittyy useita rajoituksia, joilla taataan – huolimatta siitä, että tämän säännöksen soveltaminen on suljettu pois vain sellaisessa tapauksessa, jossa on sovittu tosiasiallisia sopimusehtoja –, että tällaista rajoitusta sovelletaan erityistapauksissa, jotka eivät ole ristiriidassa teosten tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja.
- 35 Edellä todetun valossa ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdassa oleva käsite ”hankinta- tai lisensointiehdot” on ymmärrettävä siten, että se edellyttää, että oikeudenhaltija ja tässä säännöksessä tarkoitettu yleisölle avoimen kirjaston kaltainen laitos ovat tehneet asianomaista teosta koskevan lisenssi- tai käyttösopimuksen, jossa täsmennetään ehdot, joiden mukaisesti laitos voi teosta käyttää.

Toinen kysymys

- 36 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään, onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohta tulkittava siten, että siinä estetään jäsenvaltiota myöntämästä tässä säännöksessä tarkoitetuille yleisölle avoimille kirjastoille oikeutta digitoida niiden kokoelmiin kuuluvat teokset, jos tämä kappaleen valmistaminen on tarpeen, jotta nämä teokset voidaan saattaa käyttäjien saataviin näiden laitosten tiloissa tähän tarkoitukseen varattujen päätteiden avulla.
- 37 Alustavasti on todettava, että on kiistatonta, että teoksen digitoimisessa, kun siinä lähinnä muunnetaan teos analogisesta muodosta digitaaliseen muotoon, on kyse teoksen kappaleen valmistamisesta.
- 38 On siis ratkaistava, sallitaanko direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdassa, että jäsenvaltiot voivat myöntää tämän kappaleen valmistamista koskevan oikeuden yleisölle avoimille kirjastoille, vaikka tämän direktiivin 2 artiklan mukaan tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa kappaleiden valmistaminen.
- 39 Tältä osin on aluksi todettava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen sanamuodon mukaan tässä kohdassa säädetty poikkeukset ja rajoitukset koskevat tämän direktiivin 2 ja 3 artiklassa säädettyjä oikeuksia ja näin ollen sekä kappaleen valmistamista koskevaa yksinoikeutta, joka kuuluu oikeudenhaltijalle, että oikeutta välittää teokset yleisölle.
- 40 Kyseisen direktiivin 5 artiklan 3 kohdan n alakohdassa kuitenkin rajoitetaan tässä säännöksessä tarkoitettujen teosten käyttäminen niiden yleisölle välittämiseen ja yleisön saataviin saattamiseen ja siis sellaisiin toimiin, jotka kuuluvat saman direktiivin 3 artiklassa tarkoitettuun teosten yleisölle välittämistä koskevaan yksinoikeuteen.
- 41 Seuraavaksi on muistutettava, että direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun ”välittämiseen” riittää erityisesti se, että teos saatetaan yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teos saataviinsa, eikä ole ratkaisevaa, käyttävätkö kyseiset henkilöt tätä mahdollisuutta (tuomio Svensson ym., C-466/12, EU:C:2014:76, 19 kohta).
- 42 Tästä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa sitä seikkaa, että yleisölle avoimen kirjaston kaltainen laitos, joka kuuluu direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdan soveltamisalaan, saattaa kokoelmiinsa kuuluvan teoksen ”yleisön” eli kaikkien sellaisten yksityisten saataviin, jotka käyttävät sen tiloihin asennettuja tarkoitukseen varattuja päätteitä tutkimusta tai yksityistä opiskelua varten, on pidettävä ”saataviin saattamisena” ja näin ollen tämän direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ”välittämisenä” (ks. vastaavasti tuomio Svensson ym., EU:C:2014:76, 20 kohta).

- 43 On olemassa vaara, että tämä oikeus välittää teoksia, joka direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdassa tarkoitetuille yleisölle avoimien kirjastoiden kaltaisille laitoksille kuuluu tässä säännöksessä säädettyjen edellytysten mukaisissa rajoissa, tehdään suurelta osin tyhjäksi tai jää vaille tehokasta vaikutusta, jos näillä laitoksilla ei ole liitännäistä oikeutta digitoida asianomaisia teoksia.
- 44 Kyseisille laitoksille tunnustetaan tällainen oikeus direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan c alakohdassa edellyttäen, että kyseessä on ”tarkoin määritelty kappaleen valmistaminen”.
- 45 Tämä tarkoin määrittämistä koskeva edellytys on käsitettävä siten, että asianomaiset laitokset eivät pääsääntöisesti voi digitoida kokoelmiaan kokonaisuudessaan.
- 46 Sitä vastoin tätä edellytystä on periaatteessa noudatettu, kun tiettyjen kokoelmaan kuuluvien teosten digitoiminen on tarpeen, jotta teokset voidaan välittää tarkoitukseen varatuilla päätteillä yleisöön kuuluville henkilöille tai saattaa heidän saataviinsa tutkimusta tai yksityistä opiskelua varten, kuten direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdassa säädetään.
- 47 Lisäksi tämän digitointia koskevan liitännäisen oikeuden laajuutta on täsmennettävä tulkitsemalla direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan c alakohtaa sen 5 artiklan 5 kohdan valossa, jonka mukaan tätä rajoitusta sovelletaan vain tietyissä erityistapauksissa, jotka eivät ole ristiriidassa teoksen tai muun suojatun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja, vaikka tällä viimeksi mainitulla säännöksellä ei olekaan tarkoitus laajentaa tämän direktiivin 5 artiklan 2 kohdassa säädettyjen poikkeusten ja rajoitusten ulottuvuutta (ks. vastaavasti tuomio Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, 58 kohta ja tuomio ACI Adam ym., C-435/12, EU:C:2014:254, 26 kohta).
- 48 Käsiteltävässä asiassa on todettava, että sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä on asianmukaisesti otettu huomioon kyseisen direktiivin 5 artiklan 5 kohdassa asetetut edellytykset, koska ensinnäkin UrhG:n 52b §:ssä säädetään, ettei siitä, että yleisölle avoimet kirjastot digitoivat teoksia, saa olla seurauksena, että jokaisen tarkoitukseen varatuilla päätteillä yleisön saataviin saatetun teoksen kappalemäärä ylittää näiden kirjastoiden analogisessa muodossa hankkimien kappaleiden määrän. Toiseksi on huomautettava, että vaikka tämän kansallisen säännöksen mukaan teoksen digitoimiseen ei sellaisenaan liity velvollisuutta maksaa korvausta, teoksen saattaminen myöhemmin saataviin digitaalisessa muodossa tarkoitukseen varatuilla päätteillä johtaa asianmukaisen korvauksen maksamiseen.
- 49 Edellä esitettyjen toteamusten valossa toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohtaa, luettuna yhdessä sen 5 artiklan 2 kohdan c alakohdan kanssa, on tulkittava siten, ettei siinä estetä jäsenvaltiota myöntämästä näissä säännöksissä tarkoitetuille yleisölle avoimille kirjastoille oikeutta digitoida niiden kokoelmiin kuuluvia teoksia, jos tämä kappaleen valmistaminen on tarpeen, jotta nämä teokset voidaan saattaa käyttäjien saataviin näiden laitosten tiloissa tähän tarkoitukseen varattujen päätteiden avulla.

Kolmas kysymys

- 50 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään, onko direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohtaa tulkittava siten, että siinä estetään jäsenvaltiota myöntämästä tässä säännöksessä tarkoitetuille yleisölle avoimille kirjastoille oikeutta saattaa teoksia käyttäjien saataviin tähän tarkoitukseen varattujen sellaisten päätteiden avulla, joilta teokset voidaan tulostaa paperille tai tallentaa USB-muistitikulle.

- 51 Kuten tämän tuomion 40 ja 42 kohdasta käy ilmi, direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdassa säädetty rajoitus kattaa lähtökohtaisesti vain tietyn tyyppisen välittämisen, joka yleensä kuuluu tämän direktiivin 3 artiklassa tarkoitettuun oikeudenhaltijan yksinoikeuteen, eli sellaisen välittämisen, jossa asianomaiset laitokset saattavat teoksen yksityisten saataviin tutkimusta tai yksityistä opiskelua varten niiden tiloihin tätä tarkoitusta varten asennettujen päätteiden avulla.
- 52 On kuitenkin selvää, että sellaisissa toimissa kuin teoksen tulostaminen paperille tai sen tallentaminen USB-muistitikulle – vaikka ne ovat mahdollisia tähän tarkoitukseen varattujen päätteiden, joilla tähän teokseen voidaan tutustua, tiettyjen toimintojen avulla – ei ole kyse direktiivin 2001/29 3 artiklassa tarkoitettusta ”yleisölle välittämisestä” vaan tämän direktiivin 2 artiklassa tarkoitettusta ”kappaleen valmistamisesta”.
- 53 Kyseessä on nimittäin uuden analogisen tai digitaalisen kappaleen luominen teoksen digitaalisesta kappaleesta, jonka laitos on saattanut käyttäjien saataviin tähän tarkoitukseen varattujen päätteiden avulla.
- 54 Tällaista kappaleen valmistamista, toisin kuin tiettyjä teoksen digitoimistoimia, ei myöskään voida sallia direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan c alakohdasta, yhdessä sen 5 artiklan 3 kohdan n alakohdan kanssa, johtuvan liitännäisen oikeuden nojalla, koska ne eivät ole tarpeellisia, jotta teos voitaisiin saattaa yleisön saataviin tähän tarkoitukseen varattujen päätteiden avulla näissä säännöksissä asetettujen edellytysten mukaisesti. Koska lisäksi näiden toimien toteuttajat eivät ole direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohdassa tarkoitettuja laitoksia vaan näiden laitosten tiloihin tähän tarkoitukseen asennettujen päätteiden käyttäjiä, niitä ei voida sallia tämän säännöksen nojalla.
- 55 Tällainen analogiselle tai digitaaliselle alustalle tapahtuva kappaleen valmistaminen voidaan sitä vastoin sallia kansallisessa lainsäädännössä, jolla saatetaan osaksi kansallista oikeusjärjestystä direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan a tai b alakohdassa säädetty poikkeukset tai rajoitukset, edellyttäen, että näissä säännöksissä asetetut edellytykset, muun muassa oikeudenhaltijalle kuuluvaa sopivaa hyvitystä koskeva edellytys, täyttyvät jokaisessa yksittäistapauksessa.
- 56 Lisäksi kappaleen valmistamisen on oltava direktiivin 2001/29 5 artiklan 5 kohdassa säädettyjen edellytysten mukaista. Näin ollen niiden tekstien laajuudesta, joista kappaleita valmistetaan, ei saa aiheutua kohtuutonta haittaa tekijänoikeuksien haltijoiden oikeutettuihin etuihin.
- 57 Edellä todetun valossa kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohtaa on tulkittava siten, että sitä ei sovelleta teosten paperille tulostamisen tai USB-muistitikulle tallentamisen kaltaisiin toimiin, joita käyttäjät toteuttavat tässä säännöksessä tarkoitettuihin yleisölle avoimiin kirjastoihin asennettujen, tähän tarkoitukseen varattujen päätteiden avulla. Sitä vastoin tällaiset toimet voidaan sallia kansallisessa lainsäädännössä, jolla saatetaan osaksi kansallista oikeusjärjestystä tämän direktiivin 5 artiklan 2 kohdan a tai b alakohdassa säädetty poikkeukset tai rajoitukset, edellyttäen, että näissä säännöksissä asetetut edellytykset täyttyvät jokaisessa yksittäistapauksessa.

Oikeudenkäyntikulut

- 58 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY 5 artiklan 3 kohdan n alakohdassa oleva käsite ”hankinta- tai lisensointiehdot” on ymmärrettävä siten, että se edellyttää, että oikeudenhaltija ja tässä säännöksessä tarkoitettu yleisölle avoimen kirjaston kaltainen laitos ovat tehneet asianomaista teosta koskevan lisenssi- tai käyttösopimuksen, jossa täsmennetään ehdot, joiden mukaisesti laitos voi teosta käyttää.**
- 2) **Direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohtaa, luettuna yhdessä sen 5 artiklan 2 kohdan c alakohdan kanssa, on tulkittava siten, ettei siinä estetä jäsenvaltiota myöntämästä näissä säännöksissä tarkoitetuille yleisölle avoimille kirjastoille oikeutta digitoida niiden kokoelmiin kuuluvia teoksia, jos tämä kappaleen valmistaminen on tarpeen, jotta nämä teokset voidaan saattaa käyttäjien saataviin näiden laitosten tiloissa tähän tarkoitukseen varattujen päätteiden avulla.**
- 3) **Direktiivin 2001/29 5 artiklan 3 kohdan n alakohtaa on tulkittava siten, että sitä ei sovelleta teosten paperille tulostamisen tai USB-muistitikulle tallentamisen kaltaisiin toimiin, joita käyttäjät toteuttavat tässä säännöksessä tarkoitettuihin yleisölle avoimiin kirjastoihin asennettujen, tähän tarkoitukseen varattujen päätteiden avulla. Sitä vastoin tällaiset toimet voidaan sallia kansallisessa lainsäädännössä, jolla saatetaan osaksi kansallista oikeusjärjestystä tämän direktiivin 5 artiklan 2 kohdan a tai b alakohdassa säädetty poikkeukset tai rajoitukset, edellyttäen, että näissä säännöksissä asetetut edellytykset täyttyvät jokaisessa yksittäistapauksessa.**

Allekirjoitukset